

ЈУ Народна и универзитетска
библиотека Републике Српске

КУБА КЊИГА БЕЗ АДРЕСЕ БИБЛИОТЕКА И ЗЕМЉОТРЕС

Аутори:

Оријана ВУКОВИЋ
Берислав БЛАГОЈЕВИЋ

Бања Лука, 2019.

КУБА КЊИГА БЕЗ АДРЕСЕ БИБЛИОТЕКА И ЗЕМЉОТРЕС

Издавач:

ЈУ Народна и универзитетска
библиотека Републике Српске

За издавача:

Љиља Петровић Зечић

Аутори изложбе:

Оријана Вуковић
Берислав Благојевић

Дизајн изложбе и каталога:

Срђан Војводић

Штампа:

Графопапир д.о.о. Бањалука

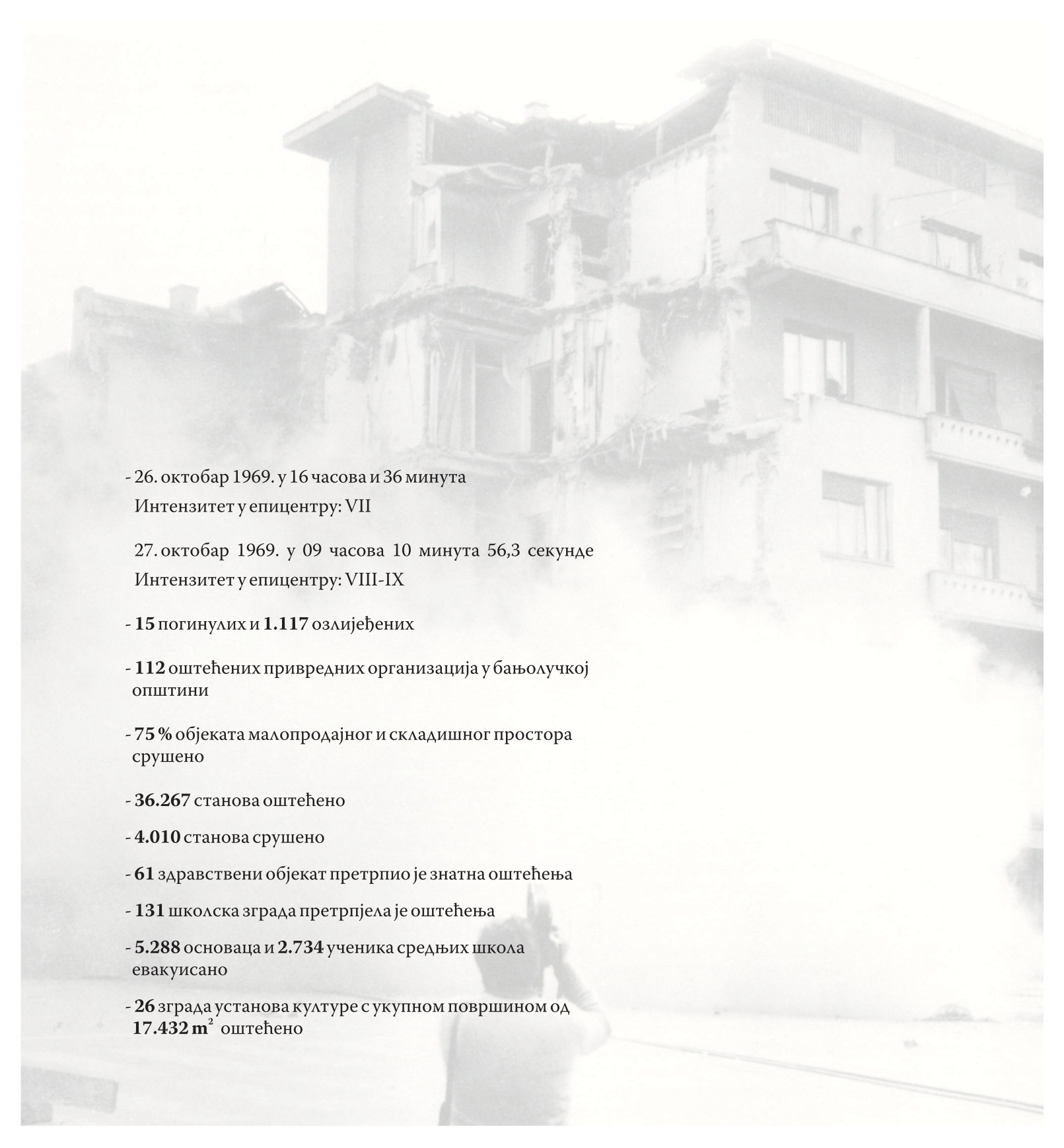
За штампарију:

Петар Вукелић

Тираж:

100

- 26. октобар 1969. у 16 часова и 36 минута

Интензитет у епицентру: VII

27. октобар 1969. у 09 часова 10 минута 56,3 секунде

Интензитет у епицентру: VIII-IX

- **15** погинулих и **1.117** озлијеђених

- **112** оштећених привредних организација у бањолучкој општини

- **75 %** објеката малопродајног и складишног простора срушено

- **36.267** станова оштећено

- **4.010** станова срушено

- **61** здравствени објекат претрпио је знатна оштећења

- **131** школска зграда претрпјела је оштећења

- **5.288** основаца и **2.734** ученика средњих школа евакуисано

- **26** зграда установа културе с укупном површином од **17.432 m²** оштећено

УВОДНА РИЈЕЧ

Ранораниоци су 27. октобра 1969. на страницама „Гласа“ могли да прочитају лијепе вијести из културног живота у Бањој Луци: Позориште Босанске крајине прослављало је четрдесет година постојања, изложбу Мерсада Бербера отворио је Скендер Куленовић, основана је Подружница ликовних умјетника Бањалуке, а Народна библиотека „Петар Кочић“ увелико је спроводила акцију „Мјесец дана књиге“. Међутим, у девет часова и једанаест минута разорни земљотрес је уздрмао град, а трусни таласи показали су сву своју рушилачку снагу. Живот је изгубило петнаест људи, а кров над главом хиљаде грађана, укључујући и бројне културне институције. Дом културе у коме је била смјештена Народна библиотека „Петар Кочић“ тешко је оштећен, а просторије Библиотеке недоступне. У првим драматичним часовима након земљотреса нико није могао да претпостави да је прекидом акције „Мјесец дана књиге“ алхемијом мрачне симболике наступило доба „мјесеци без књиге“. А догодило се управо то.

Приликом избора материјала за изложбу поводом педесет година од бањолучког земљотреса ослањали смо се искључиво на грађу из Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске. Након детаљног прегледа доступних монографских публикација, новинских и стручних чланака, некњижне грађе и архивских докумената, тематски оквир изложбе који обухвата широку проблематику рада библиотеке у периоду након земљотреса наметнуо се сам.

ДОМ КУЛТУРЕ
УЛАЗ У НБ „ПЕТАР КОЧИЋ“

Изложба „Кућа књига без адресе – Библиотека и земљотрес“ обухвата временски период од пет година (1969-1974) и пружа увид у дјеловање Библиотеке у ванредним условима, напоре управе да се превазиђу бројне тешкоће и у пожртвованост библиотекара да се настави са радом. Такође, приказани су хуманост, солидарност и колегијалност културне и стручне јавности, те комплексни односи са локалним властима приликом изналажења рјешења за настале проблеме. Недостатак простора и немогућност да се књиге адекватно чувају и дају на употребу корисницима најизраженији су проблеми у посматраном периоду. Чињеница да је Библиотека била принуђена да отвара и затвара одјељења и огранке, да се пресељава у привремене просторије и монтажне објекте и да годинама након земљотреса није била у могућности да се скупи на једној адреси, пресудно је утицала на општи тон изложбе који је исказан и самим насловом. Ипак, упркос свим недаћама, Библиотека је у континуитету обављала већи дио својих функција, првенствено оних које се тичу прикупљања, чувања, али и обраде грађе. Захваљујући напорима које су наше колеге уложиле прије пола вијека, ми смо данас у могућности да користимо оригиналне материјале настале и прикупљане у данима, недјељама и мјесецима након земљотреса. Међутим, треба напоменути да су посљедице земљотреса из 1969. године трајне, јер од десетина хиљада уништених књига и часописа засигурно је било и оних ријетких и специфичних примјерака чији је губитак истински ненадокнадив.

Оријана Вуковић
Берислав Благојевић

SKUPŠTINA OPŠTINE BANJA LUKA
SLUŽBA ZA INFORMACIJE

РАДУЛЕ ВАСОВИЋ НАШ РЕПОРТЕР ОЧЕВИДАЦ КАТАКЛИЗМЕ

**Бањалука,
27. октобра 1969.
у 09,11:33**

bilten

Broj: 1.
30.10.1969. god. u 13 h.

Све је у трену заиграло. Испред мојих ногу сручио се велики лустер. Прозори су попуцали, малтер са таванице и зидова засипао је главу, лице, људе и предмете у соби...

Однекуд одоздо пењао се тутањ. Једна експлозија сустизала је другу. Зидови су јечали...

Масивна и тешка грађевина Општинске скупштине, подизана пред рат за безбедно склониште бана Врбаске бановине, поигравала је као мали бродич у вихору урагана.

Кренуо сам ка прозору: сива зграда с друге стране улице рушила се као макета у успореном филму...

Била је то Бањалука, 27. октобра, у 09,11:33.

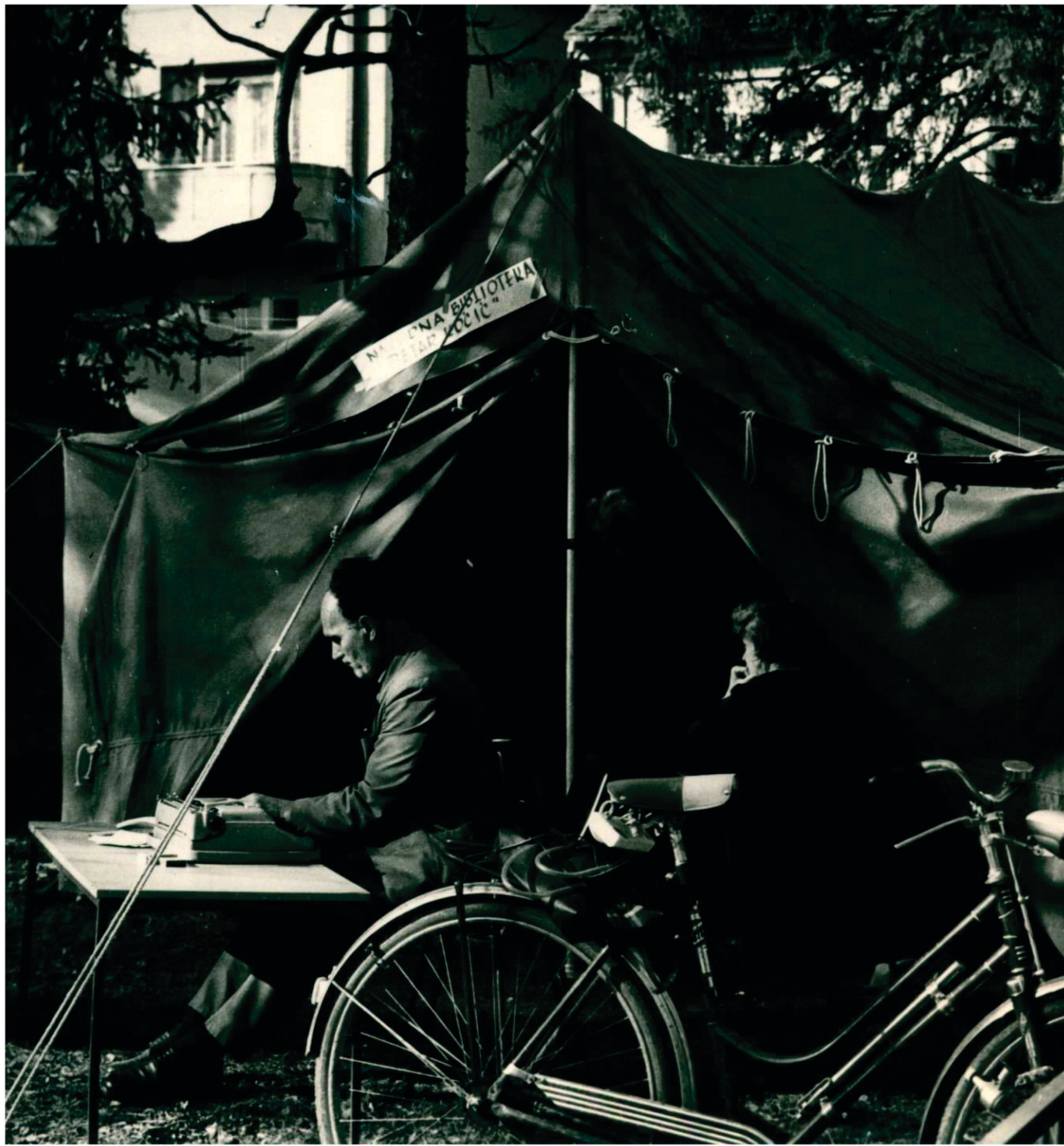
Тада се време овог града зауставило.

ИЗ САТА У САТ, ИЗ ДАНА У ДАН

Због неопходности координисања бројним задацима и ширења информација које су непрестано пристизале, Служба за информације Скупштине општине Бања Лука отпочела је са штампањем „Билтена“ 30. октобра 1969. У овој публикацији, која је након земљотреса била штампана неколико пута дневно, налазимо и прве вијести о Дому културе и Библиотеци која је била смјештена у том простору. „Народна библиотека 'Петар Кочић' засад је неприступачна, јер је улаз у зграду забрањен, те се још увијек не зна стање унутар зграде, нити се зна колико је оштећен фонд библиотеке“ гласила је информација од 31. октобра. Исти извор је наредних дана из сата у сат извјештавао о недоступним библиотечким просторијама, о штети коју је још немогуће процијенити, али и о конкретним корацима помоћи и солидарности.

Премда првих дана након катастрофе нису могли да уђу у централни дио НБ „Петар Кочић“ у Дому културе, библиотекари су били веома активни. Посебно вриједи истаћи библиотекара Драгана Вејновића чијом заслугом је огранак Библиотеке у Мејдану прорадио свега дан након земљотреса. „Мада су из 'матице' апеловали да се под тако тешким условима овдје не ради, ипак, библиотекар Вејновић је успио да убиједи све како се 'његовој библиотеци и књигама' не може десити ништа, проводећи у огранку од првог дана послје катастрофе па све до данас и по десет до дванаест сати дневно“, писао је „Глас“. Сви други огранци осим оног у Бронзаном Мајдану (Врбања, Делибашино село, Крупа на Врбасу, Залужани и Ивањска) такође су били уништени, па су библиотекари покушали да из рушевина извуку барем дио књига. Поред овога, треба нагласити да су библиотекари заједно са КАБ-овим бригадама већ 1. новембра започели акцију спашавања вриједних библиотека из порушеног самостана Петрићевац и тешко оштећеног самостана Траписти у Делибашином селу.

БИБЛИОТЕКА ПОД ШАТОРОМ

Седам дана након несреће, 4. новембра 1969. године, управа Библиотеке смјештена је у шатор испред Народног позоришта. На том мјесту се привремено примала и чувала грађа, првенствено Билтени Скупштине општине, дневне новине, леци и слично, чиме је остварен континуитет у обављању основних библиотечких функција. Под шатором Библиотеке грађани су могли да добију одређене информације, а ту су долазиле и колеге библиотекари који су се распитивали о ситуацији или нудили помоћ. Дервиш Сушић, директор библиотеке у Тузли два пута је посјетио шатор Народне библиотеке „Петар Кочић“ нудећи конкретну помоћ, а Библиотеку је посјетила и Љубица Глумац, председник Друштва библиотекара БиХ, како би се упознала са потребама Библиотеке. Управо је у шатору директору Зилхи Лели Филиповић уручена републичка награда за изванредан успјех у организацији библиотечарства и ширења књиге до 1969. На одређени начин, ова награда је представљала подстицај управи и свим запосленим у Библиотеци да наставе са радом у изузетно тешким условима.

УНИШТЕЊЕ КЊИЖНОГ ФОНДА

Библиотека је до земљотреса располагала са око 110.000 књига и 20.000 примјерака периодичних публикација. Прво помињање оштећења које је претрпио књижни фонд датира из средине децембра када је у „Билтену“ Скупштине општине објављена прелиминарна процјена у износу од 320.000 нових динара. Ипак, дуго је било немогуће тачније утврдити у ком степену је страдао фонд, а за то су постојали оправдани разлози. Најприје књигама у Дому културе није било могуће прићи, а потом су, након новог потреса 31. 12. 1969. године, хитно и без евиденције морале бити депоноване у сандуке и кутије у подрумске просторије. У фебруару 1970. директор Народне библиотеке „Петар Кочић“ Лела Филиповић за „Глас“ је изјавила: „Библиотечки радници су све досад радили на сређивању и депоновању књижног фонда, који је претрпио непроцјењиве штете. Много их је расуто, оштећено, а велик број књига, који се налазио код читалаца, нестао је у рушевинама или приликом честих пресељења“. Убрзо потом изнесене су и нове процјене настале штете. У Билтену Савеза друштава библиотекара Југославије из априла 1970. је објављено да „висина до сада утврђене штете у књигама и инвентару достиже износ од преко 95,000.000 ст. динара (без зграде)“. Међутим, ни приближно тачан број страдалих књига и даље није био познат, јер се ситуација константно мијењала. Из многобројних дописа које је управа Библиотеке достављала разним субјектима, видљиво је да су се проблеми усложњавали, али и да је предузимано све да се они превазиђу. Огранак у Мејдану је најприје затворен након потреса уочи нове године, да би потом био поново отворен, па затим опет затворен након земљотреса 20. октобра 1970. а том приликом је страдао и дио фонда. Са друге стране, читаоци су мјесецима након земљотреса враћали позајмљене књиге, тако да се коначан број оштећених и изгубљених књига није могао утврдити. У допису из фебруара 1971.

VRATITE NAM KNJIGE!

- **USKORO TREBA DA POČNE RAD PRIVREMENA IZDAVA-
ONA S IZBOROM IZ KNJIZNOG FONDA, KOJI SE SADA
NALAZI DEPONOVAN U SANDUKE U PODRUME**
- **DJECA BEZ KNJIGA # DA LI ĆE SE PODIĆI MON-
TAŽNI OBJEKAT ZA DJEČIJE ODJELJENJE?**

Biblioteka u Banjaluci, u stvari, više ne postoji! Knjige su deponovane u podrumu Doma kulture ili smještene u nepromotivne kutije. Jedino radi ogranak Biblioteke u Mejdanu, ali on je sa skromnim knjižnim fondom i nalazi se u ruševnom objektu i teškom položaju.

Grad nam je tako, na žalost, ostao bez lijepog mosta između knjige i čitaoca...

— Bibliotečki radnici su sve dosad radili na sređivanju i deponovanju knjižnog fonda, koji je pretrpio neprocjenjive štete. Mnogo ih je rasuto, oštećeno, a velik broj knjiga, koji se nalazio kod čitalaca, nestao je u ruševinama ili prilikom čestih preseljenja — rekla nam je Lela Filipović, direktor Narodne biblioteke »Petar Kočić«.

Trenutno se završava obrada najnovije literature, koja će uz izbor iz postojećeg knjižnog fonda uskoro biti dostupna građanima: ovih dana trebalo bi da se iz jedne prostorije Doma kulture iseli Privredna komora i da se tu smjesti izdavaona. Knjige deponovane u bivšim prostorijama KAB-a, u podrumu Doma kulture, moći će se dobivati na čitanje porudžbinom. U planu je da se, nakon sanacije, nekadašnje prostorije polica s knjigama na I spratu Doma kulture osposobe za čitaonicu, a da se otvore vrata i male čitaonice štampe.

Sve su to privremene težnje da se knjiga približi čitaocu. Pitanje položaja i perspektive banjalučke Biblioteke trebalo bi što prije dugoročnije rješavati na potpuno zadovoljavajući način, jer je nedopustivo da jedan kulturni centar potisne knjige u mrak sanduka i podruma, daleko od naših očiju i srca.

Nema više ni dječijeg odjeljenja. A u gradu se školuju djeca, dolaze pred vrata praznih, ispućalih soba, traže knjige. Vraćaju se tužni, zamišljeni. Sigurno se mnogi u sebi upitaju: — Ko to ima pravo da nam ne da knjige?

Zaista, kako se uopće može, i smije, dozvoliti da nam djeca ostanu bez dragih prijatelja, bez knjiga!?

Biblioteka je postavila zahtjev za izgradnju jednog montažnog objekta za potrebe dječijeg odjeljenja, u kojem bi osnovci mogli i da čitaju i da uče. Ne znamo dokle se stiglo u rješavanju pitanja dječijeg odjeljenja, ali znamo da djeca dolaze, traže knjige, i da se vraćaju praznih ruku, ne shvatajući šta se to odjednom dogodilo; knjige su tamo u nekim sanducima, a oni toliko žele da ih čitaju. I. B.

PRORAČUN DEFICITA POTREBNIH KNJIGA U 1970. GODINI

Prema broju stanovnika na području opštine i normativu potrebnih knjiga po jednom stanovniku, Biblioteka bi trebalo da raspolaže u

1970. godini sa 289.074	.
1975. " " 370.600	.
1980. " " 424.400	.
1985. " " 478.200	.
1990. " " 541.000	.

Utvrđena šteta na knjižnom fondu poslije zemljotresa iznosila je 300.000 novih dinara. Međutim, pošto su knjige deponovane u vlažne podrumске prostorije, prouzrokovane su nove štete uslijed vlage i pucanja vodovodnih i kanalizacionih cijevi, te je nakon inventure i ponovnog utvrđivanja broja uništenih knjiga konstatovano, da je ukupan broj upotrebljivih knjiga 38.500 komada.

Informacija o stanju i potrebama Narodne biblioteke "Petar Kočić"

u Banja Luci

Pred sam potres Biblioteka je imala oko 100.000 knjiga, od čega oko 35.000 prvih primjeraka. Potres je demolirao prostorije Biblioteke, osobito dječje odjeljenje, koje je odmah zatvoreno, a knjige i inventar preneseni su u prizemlje. Potres uoči Nove godine dokrajčio je Biblioteku pa se cijeli knjižni fond morao deponirati u podrumu Doma kulture. Visina do sada utvrđene štete u knjigama i inventaru dosiže iznos od preko 95.000.000 st. dinara (bez zgrade). Biblioteka je zatražila pomoć nadležnih organa da joj se privremeno dodijele prostorije u Domu kulture, a za dječji odjel montažni objekt u centru grada. Istovremeno zatraženo je da stručnjaci naprave projekt za podizanje nove zgrade. Za realizaciju takvog projekta potrebna je organizirana akcija cjelokupne kulturne javnosti naše zemlje i odgovarajućih institucija u inostranstvu. Društvo bibliotekara BiH, Kulturno prosvjetna zajednica BiH i Narodna biblioteka BiH odmah su uputile apel na sve kulturne ustanove i nadležne forume, da pruže pomoć Biblioteci. Društvo bibliotekara BiH uputilo je poziv svim republičkim društvima, Savezu društava bibliotekara Jugoslavije, te svim bibliotekama SFRJ da svojim priložima pomognu izgradnju potrebnih objekata za rad nastradalih biblioteka.

упућеном Народној библиотеци СР БиХ пише: „Већи број књига такођер је пропао код читалаца чије су куће оштећене у тој мјери да ни своје личне ствари нису могли спасити. Није искључено да ће се одређен број књига које се налазе код читалаца и вратити библиотеци, јер то појединци и сада чине, али библиотека није могла предузети никакву акцију ради смјештајних услова у Бањалуци. Изнимку чине дјечији одјел и огранак у Мејдану који су организирали путем школе или опомена, тамо гдје је то могуће, повраћај књига, односно, придonoшење потврде од мјесне организације да је кућа у таквом стању да оправдава члана библиотеке од враћања књига“. Ипак, податак о броју уништених књига за библиотекарe и стручну јавност био је од мање важности у поређењу са начином на који су смјештене књиге које су сачуване. Премда није имала другог избора него да фонд депонује у подрум Дома културе, управа Библиотеке је често истицала ризичност оваквог рјешења. У броју два часописа „Библиотекарство“ из 1970. године упозорено је да је стање у НБ „Петар Кочић“ и њеним огранцима и даље веома критично, а да кроз подрум у који је смјештен спашени фонд „пролазе цијеви централног гријања, а нема могућности провјетравања, па књигама пријети стална опасност од водене паре, влаге и буђи“. Сумње у адекватност простора за депоновање показале су се оправданим. Због влаге и пуцања водоводних и канализационих цијеви приликом радова на санацији Дома културе, књижни фонд је претрпио огромну штету. Накнадним пописом утврђено је да је уништено 65 % књига (71.500) и 45 % комплета периодике (9.000) фонда којим је располагала Библиотека прије земљотреса. Настала штета износила је више од 340 милиона динара.

Помоћ бањалучној библиотеци

Акција српских библиотека

Помоћ у књигама и новцу

У разрушеној Бањалуци и њеној околини, која преживљава драматичне тренутке, стихија је тешко погодила и библиотеке. Помоћ је, као и људима, потребна и овим библиотекама, у чијим су развалинама сахрањене хиљаде књига.

За изградњу нове бањалучке Народне библиотеке „Петар Кочић“, која је пред рушењем, свих 140 запослених у београдској Народној библиотеци Србије одвојили су целу једну своју дневницу, као и десет хиљада динара из фонда ове библиотеке. Поред тога, Народна библиотека Србије упутила је писмо свим матичним библиотекама, којих у Србији има 179, да одвоје средства за изградњу Народне библиотеке у Бањалуци, што оне у велико чине.

Заједница матичних библиотека Србије повела је, такође, акцију за прикупљање помоћи у књигама за бањалучке библиотеке. Сабирни пункт је у београдској Народној библиотеци „Петар Кочић“. Читаоци ове библиотеке, међу којима је много најмлађих, ученика, донели су овамо досад око три хиљаде књига, као свој удео у обнови бањалучких библиотека. Библиографски институт послао је око хиљаду књига, београдска Основна школа „Његош“ око 800 и — у очекивању да Бањалука буде у стању да при

ми ове књиге — чека се на пошиљке књига из многих других установа.

В. С.

»KNJIGE ZA BOSANSKU KRAJINU« — naziv je akcije koju su pokrenuli Kulturno-prosvjetno vijeće i Opštinsko sindikalno vijeće u ZENICI. Uskoro treba da bude sakupljena predviđena suma od oko 20 hiljada novih dinara. Ta sredstva utrošice se za kupovinu knjiga koje će se poslati bibliotekama i školama nastradalog područja. Tvorinički odbor sindikata ŽELJE ZARE uplatio je, ovih dana, iznos od 4.500 novih dinara, a dobar je odziv i ostalih radnih organizacija.

KREDITNOJ BANCI BANJALUKA

Od Republičke komisije za kulturnu i prosvjetnu saradnju sa inostranstvom iz Sarajeva dobili smo obavijest da smo na ime pomoći za nabavku opreme za biblioteku dobili od UNESCO-a iznos od 3.000 dolara. Molimo vas da nam otvorite devizni račun kako bismo ovaj novac mogli primiti.

Za direktora,
Borovnica Radmila
12/77

ФОНД СОЛИДАРНОСТИ

за библиотеку „Петар Кочић“

105-740-6-123
жиро рачун

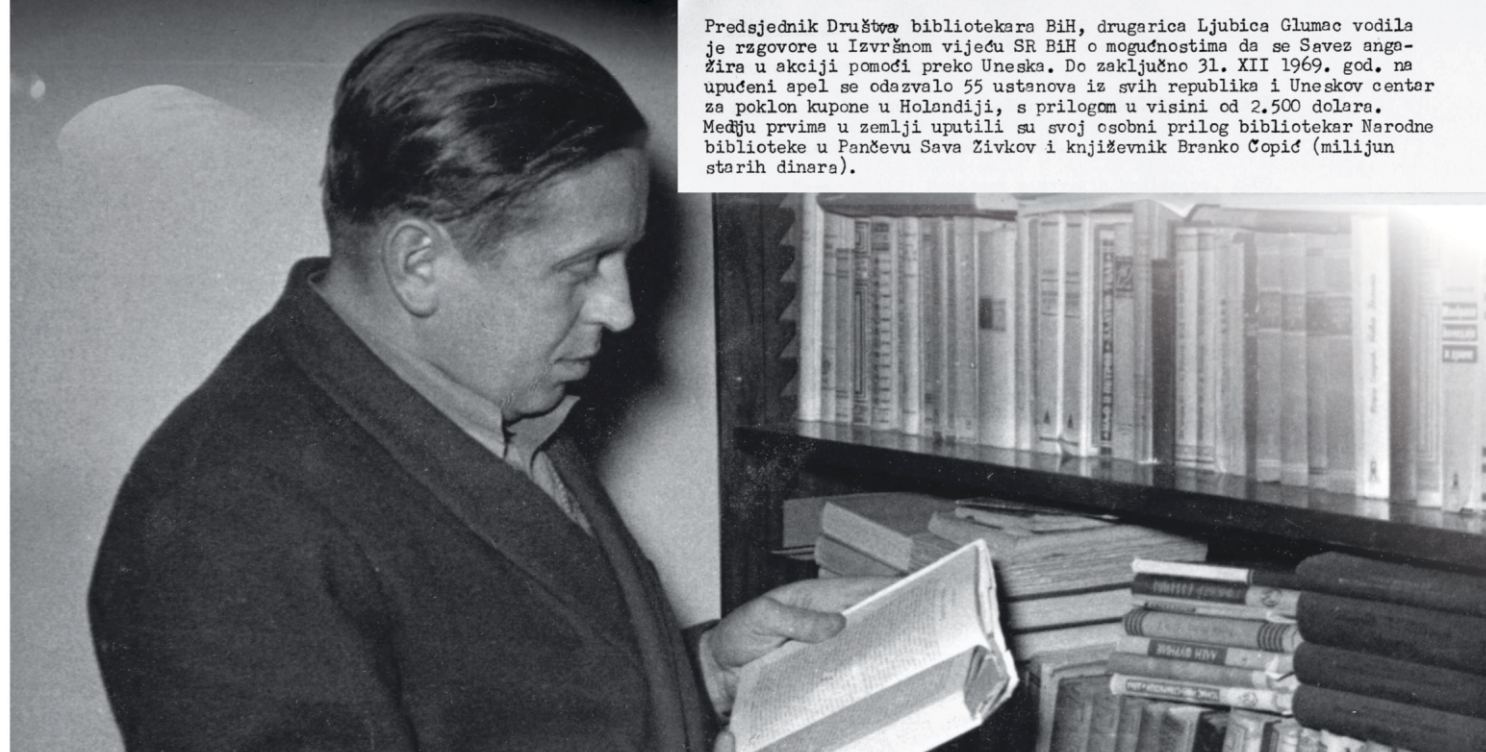
ПОМОЋ БИБЛИОТЕЦИ

Помоћ Народној библиотеци „Петар Кочић“ у виду новчаних прилога и књига почела је да пристиже убрзо након потреса, како из Југославије, тако и из иностранства. Друштво библиотекара БиХ, Културно-просвјетна заједница БиХ и Народна библиотека БиХ одмах су упутиле апел свим културним организацијама, Савезу друштава библиотекара Југославије и свим библиотекама у СФРЈ да помогну Библиотеци. До краја 1969. године, укупно 55 установа из свих република се одазвало на апел, укључујући и UNESCO. Међу првима су као лични прилог у новцу упутили библиотекар Народне библиотеке Панчево Сава Живков и књижевник Бранко Ћопић који је донирао милион динара. Свеучилишна књижница из Загреба послала је кутије за паковање књига које је требало депоновати. Запослени у Народној библиотеци Србије у децембру 1969. су се одрекли дневнице, а та библиотека уплатила је 10.000 динара из свог фонда. Донације у књигама сакупљане су у београдској НБ „Петар Кочић“, а највише књига, хиљаду, послао је Библиографски институт. Народна библиотека Србије упутила је писмо за свих 179 матичних библиотека да одвоје средства за помоћ Библиотеци. Крајем децембра исте године, Народна библиотека из Мостара понудила је да два библиотекара ове установе помогну при сређивању фонда. Значајна средства уплатила је библиотека „Хасан Кикић“ из Сарајева, а помоћ у смјештају и људству понудили су библиотека из Тузле и Удружење библиотекара из Загреба. Покренуте су бројне акције за помоћ бањолучкој и другим пострадалим библиотекама, а једну од таквих „Књиге за Босанску крајину“ покренули су Културно-просвјетно вијеће и општинско синдикално вијеће у Зеници. У „Политици“ је објављен апел за новчану помоћ, уз напомену да се средства уплаћују на жиро-рачун НБ „Петар Кочић“ 105-3-123. Убрзо је отворен и посебан рачун 105-740-6-123 симболичног назива Фонд солидарности за библиотеку „Петар Кочић“.

Бранко Топић био је један од првих који су упутили финансијску помоћ Библиотеци.

Predsjednik Društva bibliotekara BiH, drugarica Ljubica Glumac vodila je razgovore u Izvršnom vijeću SR BiH o mogućnostima da se Savez angažira u akciji pomoći preko Uneska. Do zaključno 31. XII 1969. god. na upućeni apel se odazvalo 55 ustanova iz svih republika i Uneskov centar za poklon kupone u Holandiji, s prilogom u visini od 2.500 dolara. Među prvima u zemlji uputili su svoj osobni prilog bibliotekar Narodne biblioteke u Pančevu Sava Živkov i književnik Branko Ćopić (milijun starih dinara).

У архиви Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске чувају се бројне преписке које показују солидарност и колегијалност, не само непосредно након потреса, већ и у потоњим годинама. Међу њима су и докази о донацијама Амбасаде САД, UNESCO-а, библиотека из Брчког, Суботице и други. И привредне организације су поклањале књиге, а један од примјера је бањолучка фабрика „Руди Чајавец“ која је Библиотеци поклонила четири хиљаде књига. Многа издавачка предузећа из цијеле земље донирала су књиге, међутим, главни проблем Библиотеке остао је исти – недостатак простора и немогућност рада са корисницима.

Knjige bez čitalaca!

- **KNJIGE VEĆ POLA GODINE BEZ ČITAoca! TO JE, ZAISTA, ŽALOSNA SLIKA ODNOSA PREMA OVOJ ZNAČAJNOJ RIZNICI KULTURE.**

Paradoksalno je, i žalosno: od zemljotresa je prošlo već blizu pola godine, a Narodna biblioteka u Banjaluci ne radi. Dok čitaoci svakodnevno zastaju pred zatvorenim vratima oštećenih prostorija, knjige samuju, deponovane u sanduke i mrak podruma.

Bibliotečki radnici žele da nastave kontinuitet između knjige i čitaoca, ali im to ne dozvoljava nedostatak prostorija. Knjige se sad jedino mogu dobiti na čitanje u ogranku Mejdan, ali on raspoložuje skromnim knjižnim fondom i nalazi se u tijesnim, također, oštećenim prostorijama.

Za potrebe dječijeg odjeljenja dobijen je montažni objekt, lociran na prostoru ispred Tehničke škole. Ovo odjeljenje trebalo je da počne rad prije skoro dva mjeseca, ali mu je to onemogućilo ne-solidno građenje objekta, koji je prokišnjavao i bio bez vode. Izgleda, nedostaci su otklonjeni, i dječije odjeljenje Biblioteke počće da daruje knjige najmlađima već početkom iduće nedjelje.

Međutim, šta je s izdavao-
nom za odrasle? Ovo pitanje

postavljali smo već nekoliko puta.

— Osjećamo se već začuđeni pred činjenicom da nam se nikako ne omogućava da nastavimo rad u odjeljenju za odrasle, iako je to jedna od najvećih potreba u sadašnjem kulturnom trenutku Banjaluke — rekla nam je Lela Filipović, direktor Narodne biblioteke. — Na jednom sastanku u Direkciji za obnovu, kojem su prisustvovali i predstavnici Skupštine opštine i Doma kulture, zaključeno je da se izdavaona za odrasle privremeno smjesti u prostorije u prizemlju, u kojima je radila Osnovna privredna komora. Međutim, Komora je iselila, a Radna zajednica Doma kulture sad je donijela odluku da nam ne dodijeli tu prostoriju, s napomenom da je potrebna za priređivanje izložbi. Pitamo se, šta je neophodnije: nekoliko povremenih izložbi, koje se mogu prirediti i u holovima, te prostorijama Narodnog pozorišta, ili stalan susret s knjigom? Znatian dio prostora u Domu kulture zauzima i bife, a, eto, Biblioteci i knjizi se ne može nikako izaći u susret.

I. B.

Grad još

uvijek

bez

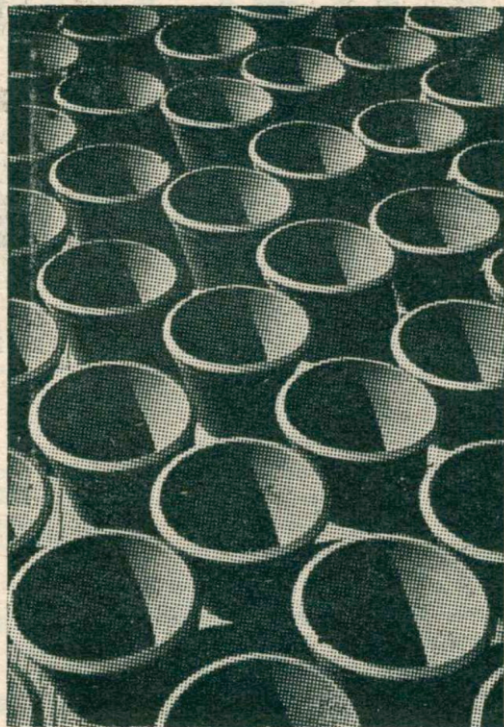
knjige

КЊИГЕ БЕЗ ЧИТАЛАЦА

Управа Библиотеке и библиотекари на све начине су покушавали да што је прије могуће допру до читалаца. Све просторије које је Библиотека користила у Дому културе су демолиране, а потресом су уништени и сви огранци, изузев огранака у Мејдану и Бронзаном Мајдану. Огранак у Мејдану је првих недјеља и мјесеци након земљотреса био једина локација гдје се могла позајмити књига. Иако је Библиотека још у новембру Скупштини општине и Дирекцији за обнову Бањалуке послала захтјев за додјелу монтажне бараке за смјештај дјечијег одјељења, коначан уговор склопљен је тек у фебруару наредне године, а реализација током мјесеца маја. Барака је била лоцирана код Техничке школе, а стављена је у функцију из другог покушаја, пошто је након првог уочен низ грађевинско-техничких погрешака. Упоредо са другим пословима, библиотекари су радили и на обради пристиглих књига које су се заједно са избором из постојећег фонда требале наћи пред читаоцима у једној од санираних просторија Дома културе. У фебруару 1970. године најављено је да ће се из једне просторије иселити Основна привредна комора, а да ће у њој привремено бити смјештена издаваоница. Међутим, у априлу исте године, пошто је Комора напустила просторије, Радна заједница Дома културе изненада одлучује да овај простор не додијели Библиотеци, са образложењем да ће се он користити за потребе приређивања изложби. Поводом тога, директор Лела Филиповић за „Глас“ је изјавила: „Осјећамо се већ зачуђени пред чињеницом да нам се никако не омогућава да наставимо рад у одјељењу за одрасле, иако је то једна од највећих потреба у садашњем културном тренутку Бањалуке“. Информативни билтен Фонда за обнову Бањалуке из априла 1970. доноси одлуку Управног одбора Фонда да се у току те године финансира санација Дома културе, просторије КУД „Веселин Маслеша“ и „Васо Пелагић“, Споменик палим борцима на

DEPONOVANE KNJIGE

- NA PROŠIRENOM SASTANKU RADNE ZAJEDNICE BIBLIOTEKE KONSTATOVANO DA SE OVA USTANOVA NALAZI U TEŠKOM POLOŽAJU

Narodna biblioteka »Petar Kočić« u Banjaluci nalazi se u teškom položaju — konstatovano je na proširenom sastanku Radne zajednice ove ustanove, održanom ovih dana. Ova konstatacija prisutna je u Banjaluci već niz mje seci, ali se, na žalost, nije mnogo učinilo da se ponovo uspostavi lijepi most između knjige i čitalaca. Takav položaj bio je i povod da Radna zajednica Biblioteke na zajedničkom dogovoru s predstavnicima Skupštine opštine i drugih društveno-političkih i kulturnih organizacija i foruma, te sa saveznim i republičkim poslanicima, pokuša usvojiti izvjesna rješenja u vezi s budućim radom. Pošto se svi pozvani

nisu odazvali, te se nije moglo konkretnije govoriti o prijedlozima privremenih i trajnijih rješenja, odlučeno je da se ovakav skup uskoro ponovo održi.

Na proširenom sastanku Radne zajednice Biblioteke istaknuto je da trenutno radi samo ogranak u Mejdanu i dječije odjeljenje u baraci, koja također ne predstavlja najprihvatljivije rješenje. Odjeljenje za odrasle ne radi već više od godinu dana, a knjige se nalaze u depoima i izložene su propadanju. Čitaoci, kojima je knjiga neophodna, posebno kad je riječ o učenicima, studentima i stručnjacima, svakodnevno dolaze u oštećene i skućene

prostorije Biblioteke, moleći da im se izađe u susret i omogućiti dobijanje knjiga bez kojih ne mogu položiti ispit ili se dalje usavršavati.

Kojim putem dalje — do otvorenih vrata Biblioteke knjiga koje neće ležati u depoima? Prisutni na sastanku složili su se da se što prije mora osigurati prostor za rad biblioteke. To se može postići ako iz prostorija, koje je ranije koristila Biblioteka, iseli Direkcija za obnovu. Isto tako, shvatajući to sve kao privremeno rješenje, treba usvojiti koncepciju izgradnje novog, modernog zdanja za Biblioteku, koje će omogućiti da se dvostruko poveća knjižni fond.

Шехитлуцима, те зграда Народног позоришта уз доградњу сценског простора. Такође, издвојена су значајна средства за израду инвестиционо-техничке документације и урбанистичког рјешења за Дјечије позориште, као и средства за закупнину шатора „Адрије“. Из овог документа јасно се види да Библиотека у току 1970. није могла да рачуна на било какву помоћ изузев привремене бараке за дјечије одјељење. У доиста тешким условима и са скромним могућностима, „иницијативама библиотекара“, како наводи „Глас“ у једном августовском чланку, „књига је долазила до читалаца у просторијама ССРН 'Мејдан'“. Овај простор, већ оштећен и неподесан, напуштен је послје октобарског земљотреса 1970. када је и огранак у Мејдану пресељен у привремену стамбену бараку. Упркос свему, до краја године Библиотека је оспособила читаоницу са четрдесет мјеста у донекле санираној просторији Дома културе. Читаоница је радила пет сати дневно, али са скромним фондом, јер је већина књига и даље била депонована у подруму и недоступна. Побољшан је и рад огранка у Бронзаном Мајдану који је имао преко 500 читалаца, а Библиотека је успјела и да формира библиотеку за омладинске радне бригаде. Крај 1970. године без обзира на залагање и труд, запослени у Библиотеци дочекали су са зебњом и горчином, што се може видјети из чланка Исмета Бекрића у децембарском „Гласу“: „Не само да сада, и више од годину дана након прошлoгодишњег октобра, немамо услова за рад, него не знамо ни шта можемо очекивати убудуће, не знамо уопште кад ће нам се изаћи у сусрет и бар привремено створити иоле повољнији радни услови! Постало нам је већ тешко, монотono, излишно понављати исте ријечи: како све покушавамо да нам се осигурају било какви услови за настављање рада, како желимо да књиге из депоа изнесемо до руку читалаца, како је и нама постала већ нејасна ова неизвјесност – кажу у Библиотеци“.

700 tužnih bibliotečkih dana

U Banjaluci su već preko 700 dana zatvorena vrata Narodne biblioteke »Petar Kočić«! To je podatak koji sam za sebe dovoljno govorim i koji traži hitnu izmjenu postojećeg stanja — u korist ljubitelja knjige.

Ne znamo koliko smo puta dosad pisali da veliki dio bibliotečkog knjižnog fonda proпада u neuslovnim podrumskim prostorijama banjalučkog Doma kulture, u koje neumoljivo prodire vlaga i uvlači se u korice knjiga na koje kao da je Banjaluka zaboravila.

Zar se stvarno ne može naći sigurniji prostor za knjige?

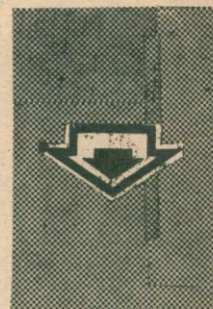
Zar se ni nakon 700 dana od zemljotresa ne mogu osigurati bilo kakvi uslovi za redovno drugovanje s čitaocima? Zna se da je u Banjaluci situacija u prostoru i objektima specifična i teška, da dinar za obnovu treba više puta vagati, ali, ruku na srce, nije li to s bibliotekom došlo do tačke poslije koje se više ne može!?

Napominjemo da je ova godina — »Među narodna godina knjige«, što je povod da se konačno počne rješavati pitanje sadašnjeg i budućeg rada banjalučke Narodne biblioteke »Petar Kočić«.

PARADOKSI

PLAČ NAD KNJIGOM

KULTURA

PRED ZATVORENIM VRATIMA
NARODNE BIBLIOTEKE

445 DANA BEZ KNJIGE

• BANJALUCI JE POTREBNO NOVO
ZDANJE BIBLIOTEKE, A JOS SE NIJE
OSIGURAO NI PRIVREMENI PROSTOR
ZA RAD RIZNICE KNJIGA

У наредној, 1971. години, није се дошло до рјешења. Напротив, појавили су се нови проблеми, јер су књиге депоноване у подруму због влаге трпјеле нове штете, а стручњаци су и дефинитивно потврдили да Библиотека више не може да буде смјештена у Дому културе. То је значило да и читаоница која је барем привремено дјеловала, неће више бити у функцији. У августу је директор Филиповић за „Глас“ изјавила: „Иако смо на прагу још једног септембра, налазимо се у ситуацији као да је потрес био јуче. Санација Дома културе је у пуном јеку и трајаће прилично дуго, тако да смо принуђени да одавде селимо. Будући рад у објекту Дома културе не може се више сматрати чак ни привременим рјешењем, јер нам скучени простор не омогућава развој, а и немогуће је зграду тако учврстити да издржи терет књижног фонда“.

„700 тужних библиотечких дана“, „Плач над књигом“, „Љубав и туга звана књига“ само су неки од новинских наслова који најпластичније показују ситуацију у којој се 1972. године налазила Библиотека. Библиотекари и управа били су немоћни да учине било шта осим да чекају на реализацију приједлога да се Библиотека пресели у санирану Основну школу „Младен Стојановић“. Али, то чекање је имало високу цијену, јер су депоноване књиге наставиле да пропадају. Један текст у „Гласу“ доноси потресну слику: „Плакали смо гледајући у влажном подруму гомилу већ скоро иструлих књига – кажу у Библиотеци“. Без обзира на све проблеме, Библиотека је у тој години вршила послове регионалне службе за унапређивање библиотекарства за подручје 28 општина.

Почетком 1973. године Библиотека пресељава у простор ОШ „Младен Стојановић“ гдје коначно отпочиње рад издаваонице. Међутим, поред тога што је дислоцирана из центра града, Библиотека и даље не ради у оптималном капацитету због неадекватности саниране школске зграде. За смјештај књига биле су подесне само три просторије у приземљу, јер су статичари утврдили да се не смију оптерећавати просторије на првом спрату гдје су биле отворене двије читаонице. Из овог разлога већина књига је и даље остала депонована у сандуцима и кутијама.

VRLO DUGO ČEKANJE

● Neizvjesnost je i dalje pratilac rada Narodne biblioteke »Petar Kočić« u Banjaluci, čije se knjige od potresa nalaze u depoima i podrumima. Jedini most s čitaocima je dječije odjeljenje i ogranak Mejdan koji, sa skromnim knjižnim fondom, rade u jednoj baraci kod zgrade Tehničke škole.

● Dolazi još jedna školska godina. Da li postoji ikakva mogućnost da knjige, poslije nepune dvije godine, ponovo postanu dostupne učenicima, studentima i svima onima kojima su neophodne, i kao izvor obrazovanja, i kao estetski doživljaj?

— Iako smo na pragu još jednog septembra, nalazimo se u situaciji kao da je potres bio juče — rekla nam je LELA FILIPOVIĆ, direktor Narodne biblioteke. — Odjeljenje za djecu i ogranak

Mejdan rade u teškim uslovima, bez mogućnosti da pounude više knjiga, dok je konačni početak rada odjeljenja za odrasle još uvijek pod velikim znakom pitanja. Sanacija zgrade Doma kulture u punom je jeku i trajaće prilično dugo, tako da smo prinuđeni da odavde selimo. Budući rad u objektu Doma kulture ne može se više smatrati čak ni privremenim rješenjem, jer nam skućeni prostor ne omogućava razvoj, a i nemoguće je zgradu tako učvrstiti da izdrži teret knjižnog fonda.

● Gdje sada nastaviti rad? To je pitanje na koje u Narodnoj biblioteci ne znaju odgovor. Prema jednom dogovoru, kako su nam rekli u ovoj ustanovi, Biblioteka treba da, privremeno, nastavi rad u školskoj zgradi u kojoj nastavu pohađaju gimna-

zjalci, nakon njihovog preseljenja u novi objekt, poklon grada Sarajeva. Da li će tako biti, i kad će to biti, s obzirom da se očekuje da nova zgrada Gimnazije bude dovršena krajem godine? Tako je samo jedno sigurno: pitanje rada Biblioteke, čija su vrata nedopustivo dugo zatvorena, ostaje i dalje izrazito otvoreno.

● Zbog toga se, kao jedan od hitnih zadataka, postavlja osiguravanje prostornih uslova za privremeni rad Narodne biblioteke, a istovremeno početak gradnje modernog i funkcionalnog objekta, kao trajnog rješenja. Banjaluka je na putu da postane univerzitetski centar. A to se ne može zamisliti bez velike i moderno uređene riznice knjiga.

I. B.

KULTURA

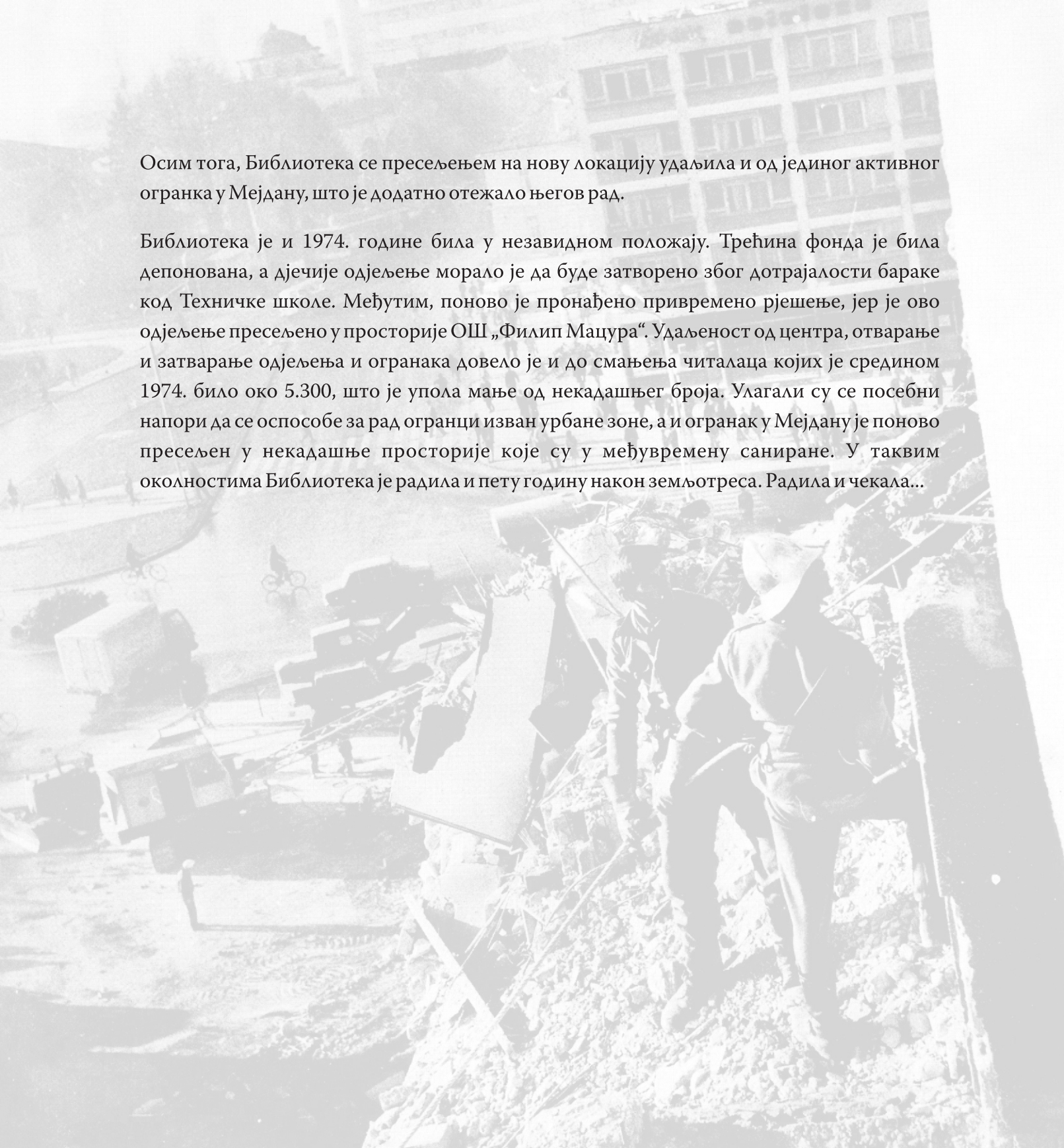
GRAD BEZ BIBLIOTEKE

KAO ŠUMA BEZ PTICA

- NARODNA BIBLIOTEKA I NAKON GODINU I POL DANA OD SUMORNOG OKTOBRA U NEIZVJESNOM POLOZAJU
- KUDA S KNJIGAMA — POČINJE SANACIJA DOMA KULTURE

BANJALUČKE
LJETNE TEME

LJUBAV I
TUGA ZVANA
— KNJIGA

Осим тога, Библиотека се пресељењем на нову локацију удаљила и од јединог активног огранка у Мејдану, што је додатно отежало његов рад.

Библиотека је и 1974. године била у незавидном положају. Трећина фонда је била депонована, а дјечије одјељење морало је да буде затворено због дотрајалости баракe код Техничке школе. Међутим, поново је пронађено привремено рјешење, јер је ово одјељење пресељено у просторије ОШ „Филип Мацура“. Удаљеност од центра, отварање и затварање одјељења и огранака довело је и до смањења читалаца којих је средином 1974. било око 5.300, што је упола мање од некадашњег броја. Улагали су се посебни напори да се оспособе за рад огранци изван урбане зоне, а и огранак у Мејдану је поново пресељен у некадашње просторије које су у међувремену саниране. У таквим околностима Библиотека је радила и пету годину након земљотреса. Радила и чекала...

ČEKAJUĆI SUTRA

TREĆINA KNJIGA BANJALUČKE NARODNE BIBLIOTEKE JOŠ UVIJEK U SANDUCIMA – SVE OČI UPRTE U NOVO ZDANJE KOJE ČEKA SVOJ TEMELJAC

O Narodnoj biblioteci „Petar Kočić“ u Banjaluci često smo pisali na kulturnoj stranici „Glasa“; zemljotres je u velikoj mjeri prekinuo puteve između knjige i čitalaca, jer su stranice među koricama, bez kojih su dani prazniji, sivlji, nastavile svoj život u sanducima, čekajući da im ljudi, u nizu obaveza i prioriteta, pruže dostojanstvenu pažnju. I, Banjalučani nisu zaboravili na knjige, mada je ta ljubav mogla dobiti još naglašenije obilježje. Stvoreni su uslovi za privremeni rad riznice knjige a već je izražen idejni projekt za izgradnju novog, velebijeg objekta, koji, zaista, predstavlja jedino pravo rješenje.

Još jedan Mjesec knjige bio nam je povod da dobjemo odgovor na pitanje: kakva je danas sudbina knjige u banjalučkoj Narodnoj biblioteci?

PRIVREMENO I TRAJNO

Sadašnji prostor za knjige Narodne biblioteke može se smatrati zadovoljavajućim samo ako se prihvati kao privremeni, ali pod uslovom da se ta privremenost ne shvati kao rješenje koje nas ne obavezuje na brzo podizanje novog zdanja za knjige. Jer...

— U sadašnjim uslovima Biblioteka ne može zadovoljiti potrebe grada od blizu stotinu hiljada stanovnika. Gotovo trećina knjižnog fonda, tačnije — preko 30 hiljada knjiga, još uvijek su zapakovane i ne možemo ih davati na čitanje — rekla nam je Lela Filipović, direktor Narodne biblioteke „Petar Kočić“.

O izlasku knjige na prigradsko i seosko područje da se i ne govori. A upravo to jedna je od najneophodnijih kulturnih akcija u banjalučkoj opštini. Bez ostvarivanja uslova za tu, elementarnu kulturu, teško

je započinjati svaki drugi razgovor o nivoima i ambicijama kulturno-umjetničkih djelatnosti u Banjaluci.

Poznato je da Banjaluka, u okviru svoje obnove i izgradnje, izdvaja sredstva i za novo zdanje Biblioteke. Zna se već i projekt, autora Ivana Štrausa, zna se i mjesto budućeg objekta — između Doma kulture i Narodnog pozorišta, ali se još tačno ne zna kad će biti postavljen kamen-temeljac i kad će se knjige iz sanduka i privremenosti preseliti u trajan prostor.

Vjerujemo da će početak iduće godine biti i konačan početak izgradnje nove Narodne biblioteke, koja će biti i univerzitetska. Ako se želi dobiti vlastiti Univerzitet, a te ambicije Banjaluke su realne, zasnovane na potrebama privrede Bosanske krajine, onda se veoma brzo mora imati i novi krov za knjige.

NAJMLADI NE MOGU BEZ KNJIGE

Dječije odjeljenje posebno je poglavlje u radu Narodne biblioteke. Poslije zemljotresa dugo je privlačilo male čitaoce u baraku, kod Tehničke škole, a onda su se osnovci, zbog dotrajalosti objekta, suočili sa zatvorenim vratima.

— Zatvaranje dječijeg odjeljenja izazvalo je pravu buru među djecom i roditeljima. Svi su pitali, kako je to moguće da najmlađi, bar zakratko, ostanu bez mogućnosti drugovanja s knjigom? — rekli su nam u Biblioteci.

Rješenje je za ovo odjeljenje pronađeno; ponovo — privremeno. Oko 3500 najmlađih čitalaca moći će knjige uzimati na čitanje u prostorijama Osnovne škole „Filip Macura“.

Bibliotečko danas, dakle, širokim očima zagledalo se u sutra. A to sutra ne bismo smjeli dugo čekati!

I. B.

ЧЕКАЈУЋИ СУТРА

Земљотреси од 26. и 27. октобра 1969. године нису само угрозили књижни фонд и функционисање Библиотеке, већ су открили и све недостатке и рањивост простора у којем је Библиотека до тада била смјештена. До краја те године, дошло је до првих јавних иступања о томе да су и простор у Дому културе и простор огранка у Мејдану били неподесни за оптималан рад, нарочито кад се узму у обзир стална увећања фонда и потреба за новим библиотечким услугама. Овакве оцјене базиране су на приједлогу који је још прије потреса предвиђао изградњу нове зграде за централну Библиотеку у склопу средњорочног плана 1971-1975. Због свега тога, управа Библиотеке је у наредним годинама упоредо дјеловала на отклањању бројних текућих проблема и стварању услова за изградњу нове зграде Библиотеке.

Почетком фебруара 1970. године у допису упућеном Урбанистичком заводу истиче се да су приједлог програма изградње новог објекта прихватили и Савјет за културу Скупштине општине и Културно-просвјетна заједница. У истом допису подједнако су потенциране и потребе корисника и потребе поштовања библиотечких стандарда: „Молимо вас да приликом израде урбанистичког програма и генералног урбанистичког плана предвидите локацију за библиотеку. С обзиром на сврху библиотеке, потребно је да објекат буде у центру града, ради приступачности, али истовремено треба да буде изолован од буке, прашине, као и да буде удаљен од постројења која би могла изазвати пожар или таложење честица пепела што би наштетило књижном фонду. Очекујемо да ће реализација овог објекта почети концем ове или почетком наредне године. Зато вас молимо да урбанистички ријешите проблем локације овог објекта“.

SPORI HOD KNJIGE

kultura
obrazovanje
umjetnost

BANJALUKA SPORO IDE PUTEM DO JEDNE KNJIGE PO JEDNOM STANOVNIKU – U BANJALUČKOJ OPŠTINI ŽIVI OKO 160 HILJADA STANOVNIKA A BROJ KNJIGA U FONDU NARODNE BIBLIOTEKE MANJI JE ZA SKORO 60 HILJADA – KAKO SE PRIPREMITI ZA OTVARANJE VRATA NOVOG ZDANJA BIBLIOTEKE, U KOJOJ ĆE BITI MJESTA ZA PREKO 500 HILJADA KNJIGA.

BANJALUČKA opština se nalazi među komunama Bosne i Hercegovine, na koje se ne odnosi lijepa krilatica: jedna knjiga – jedan stanovnik. Na području opštine živi oko 160 hiljada stanovnika a u Narodnoj biblioteci „Petar Kočić“ ima nešto preko stotinu hiljada knjiga.

Broj knjiga u gradskim bibliotekama jednak je broju stanovnika u većem broju opština koje u pogledu razvijenosti zaostaju iza Banjaluke. Zbog toga se postavlja aktuelno pitanje: kako u Banjaluci povećati knjižni fond, uhvatiti korak s knjigom?

VERBALNI PRIORITET: Banjalučkoj riznici knjiga nedostaje, dakle, oko 60 hiljada naslova na koricama. Ako se knjižni fond bude bogatilo ovakvim tempom, odnosno osiguravanjem sredstava za pet ili šest hiljada knjiga godišnje, onda će do dostizanja republičke preporuke o jednoj knjizi na jednog stanovnika biti potrebno punih dvanaest godina. Treba li toliko čekati?

Narodna biblioteka je u prošloj godini dobila 300 hiljada novih dinara za nabavku novih knjiga. Koliko su ta sredstva ipak skromna kad je riječ o knjizi, svjedoči jedan podatak: Biblioteka je na prošlogodišnjem Sajmu knjiga u Beogradu za 150 hiljada dinara, dakle za polovinu svojih ukupnih sredstava namijenjenih za popunjavanje knjižnog fonda, kupila samo 1.800 knjiga, a imala je i sajamski rabat od 20 posto.

Ovogodišnji zahtjev Biblioteke za kupovinu knjiga, upućen Opštinskoj zajednici kulture, sadrži cifru od 700 hiljada novih dinar. Da li će se toliko i izdvojiti?

– Bibliotekarstvo, knjiga na policama i u rukama čitalaca, u Banjaluci se već nekoliko posljednjih godina ističu kao prioritet u finansiranju kulture. Međutim u praksi je drugačije i riječi o prioritetu ostaju bez ostvarenja – ističu u Narodnoj biblioteci „Petar Kočić“.

U ovoj godini treba napokon riječi o prioritetu Biblioteci i knjizi shvatiti kao obavezu. Jer, bez bogate Biblioteke nema ni bogatije kulture, niti se može zamisliti razvoj Banjaluke kao visokoškolskog centra.

VELIKE PRIPREME: Krajem ove godine u Banjaluci treba da se stavi kamen temeljac novog objekta Narodne biblioteke, koji će se graditi na prostoru između Narodnog pozorišta i Doma kulture. Otvaranje vrata novog, veleljepnog zdanja treba dočekati spremno, pa ove dvije-tri godine moraju biti u znaku smišljenih priprema za rad u novoj riznici knjiga koja neće biti samo narodna nego i naučna, univerzitetska biblioteka.

U novom objektu Biblioteke biće mjesta za preko 500 hiljada knjiga. Taj knjižni fond, kako je predviđeno, trebalo bi da bude popunjen do 1990. godine, što znači da Banjaluka mora ozbiljno prihvatiti svoje obaveze prema knjizi.

Narodna biblioteka trenutno radi u saniranom objektu Osnovne škole „Mladen Stojanović“, a njeno dječije odjeljenje druguje s armijom najmlađih čitalaca u – baraci, kod Tehničke škole. Uskoro se očekuje ponovno otvaranje vrata saniranih prostorija ogranka u Mejdanu. Međutim, sve to nedovoljno za neophodno prisustvo knjige na čitavom području opštine. Zbog toga u Biblioteci žele da nabave bibliobus, kako bi knjiga krenula u pohode čitaocima prigradskog i seoskog područja, te u radne organizacije. Takođe se moraju stvoriti uslovi za otvaranje ogranaka u saniranim i adaptiranim društvenim domovima u Ivanjskoj, Bronzanom Majdanu u drugim opštinskim naseljima.

Obaveza je mnogo! Sve to Biblioteku i knjigu stavlja u prvi plan kulturnih potreba i akcija u banjalučkoj opštini.

I. B.

Орјентациони програм изградње и санације објеката у области културе и умјетности донешен у фебруару 1970. од стране Савјета за културу, Културно-просвјетне заједнице и Секретаријата за просвјету и културу такође предвиђа изградњу зграде градске библиотеке са читаоницом, јер „за оваквим објектом осјећа се већ одавно потреба“. Допис упућен Урбанистичком заводу у јануару 1971. нам показује да је завршен инвестициони програм за пројектовање будућег објекта Библиотеке, при чему су ангажовани стручњаци узели у обзир прираштај становништва и пораст књижних фондова уз уважавање релевантних међународних стандарда. Предвиђено је да објекат има око 4.000 m² корисног простора, а предложено је да његова локација буде у Алеји ЈНА гдје се налазила зграда гарнизона. Управа Библиотеке је у овом допису истакла спремност UNESCO-а да новчано подржи изградњу, али да им је за то неопходна конкретна локација, у супротном „губимо велику шансу да већи дио средстава добијемо и овим путем“. Допис завршава молбама: „Стога вас најљепше молимо, да нас што хитније обавијестите гдје ће се у склопу урбанистичког рјешења центра налазити локација Библиотеке. Такођер вас молимо да прије дефинитивног одређивања локације за Библиотеку узмете у обзир мишљења и приједлоге представника културног живота града“. Допис из марта исте године показује са каквом професионалношћу и озбиљношћу су библиотекари приступали овом проблему. У њему се уочава „тенденција да Бањалука за догледно вријеме постане универзитетски центар“ што претпоставља и „потребу да се читаонички простор као и простор за ускладиштење књига непрестано повећава“. Зато је још једном истакнуто да се избором локације и пројектом зграде „не ограничава даљи развитак Библиотеке и њене дјелатности“.

Први приједлози за локацију будућег објекта нису уважени, па се у 1972. години као могуће локације помиње простор између Дома културе и Народног позоришта, односно простор између Техничког факултета и Кастела. Крајем године расписан је и конкурс за архитектонско рјешење, а одабрана је локација између Дома културе и Народног позоришта, премда су из Библиотеке прижељкивали ону другу због могућности кориштења зелених површина и парка.

MAKETA
NARODNE
I UNIVERZITETSKE
BIBLIOTEKE BANJALUKA

У априлу 1973. одржана је запажена јавна расправа о изградњи нове библиотеке као народне и универзитетске, а према пројекту, она би имала 5.000 m² корисног простора и капацитет да смјести око пола милиона књига. У овом простору планирано је да, између осталих одјељења, буду смјештене и научне читаонице, велики салон за предавања, читаоница за периодику, антикварница, књижара, читаоница за музикалије и филмотека. Архитектонско рјешење за овај амбициозан објекат израдио је Иван Штраус, побједник конкурса. У марту 1974. године најављен је почетак радова за крај те године. Међутим, у новинском чланку под насловом „Чекајући сутра“ из новембра истиче се да „се још тачно не зна кад ће бити постављен камен-темељац“. Текст се завршава ријечима: „Библиотечко данас, дакле, широким очима загледало се у сутра. А то сутра не бисмо смјели дуго чекати“.

Ипак, то сутра никад није дошло за прижељкивану, пројектовану и најављивану зграду Библиотеке. Од цјелокупне идеје остала је тек макета објекта. Библиотекари, упркос изневјереним очекивањима и надама, наставили су да се боре са посљедицама земљотреса још дуги низ година. Коначно, 12. децембра 1982. године, тринаест година након потреса и исто толико година без сталне адресе, Библиотека је свечано отворена у згради Дома радничке солидарности у којој се и данас налази.

Литература и извори:

- Архива Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске (1969-1974)
- *Glas*, Banja Luka, god. XXVII (1969) – XXXII (1974).
- *Bilten*, Skupština opštine Banja Luka, Služba za informacije, Banja Luka (1969-1971)
- *Informativni bilten*, Fond za obnovu Banjaluke, Banja Luka (1970-1971)
- *Bibliotekarstvo*, časopis Društva bibliotekara Bosne i Hercegovine, god. XVI, br. 2, Sarajevo, 1970.
- *Bilten*, Savez društava bibliotekara Jugoslavije, god. I, br. 1, Zagreb, 1970.
- *Putevi*, časopis za književnost i kulturu, god. XV, novembar/decembar, Banja Luka, 1969. i god. XVI, januar/februar, Banja Luka, 1970.
- *Илустрована политика*, број 574, Београд, 4. новембар 1969.
- *Front*, nedeljni ilustrovani list, br. 45, Beograd, 7. novembar 1969. i br. 46, 21. novembar 1969.
- *Arena*, br. 463, Zagreb, 7. novembar 1969. i br. 464, 14. novembar 1969.
- *Борба*, дневне новине, Београд, год. XXXIV (1969) и год. XXXV (1970).
- *Ослобођење*, дневне новине, Сарајево, год. XXVI (1969) и год. XXVII (1970).
- *Večernje novine*, Sarajevo, god. VI (1969).
- *Одјек*, часопис за културу, умјетност, науку, образовање и друштвени живот, год. XXII, br. 23-24, Sarajevo, decembar 1969.
- *Политика*, дневне новине, Београд, год. LXVI (1969) и LXVII (1970).
- *НИН*, недељне информативне новине, Београд, год. XIX (1969).
- *Narodna armija*, nedeljni list, Beograd, god. XXV (1969)

- Aleksandar Ravlić, *100 potresnih dana Banjaluke*, NIP „Štampa“, Osijek, 1970.
- Banja Luka – novelirani urbanistički program*, Urbanistički zavod Banja Luka i Urbanistički zavod Bosne i Hercegovine Sarajevo, Banja Luka, mart 1971.
- Banjaluka: Pet godina poslije zemljotresa*, NIP „Glas“, Banjaluka, oktobar 1974.
- Banja Luka: urbanistički plan sinteza*, Urbanistički zavod Banja Luka, 22. Aprila 1975.
- Sulejman Smlatić, *Banja Luka, grad i njegove funkcije*, „Svjetlost“, Sarajevo, 1978.
- Banjaluka 1969-1979.*, Nigro „Glas“, Banjaluka, 1980.
- Сеизмологија и инжењерска сеизмологија*, Град Бања Лука и Завод за изградњу Бања Лука, Бања Лука 26-28. октобар 2009.
- Мира Мандић, *Карактеристике урбаног развоја Бање Луке*, Географско друштво Републике Српске, Бања Лука, 2013.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

027.54(497.6Бања Лука)"1969/1974"(083.824)
908:550.34(497.6Бања Лука)"1969"(083.824)

ВУКОВИЋ, Оријана, 1975-

Кућа књига без адресе : Библиотека и земљотрес / [аутори
изложбе Оријана Вуковић, Берислав Благојевић]. - Бања Лука :
Народна и универзитетска библиотека Републике Српске, 2019
(Бања Лука : Графопапир). - [35] стр. : илустр. ; 23 cm

Тираж 100. - Библиографија: стр. [34-35].

ISBN 978-99976-27-36-0

1. Благојевић, Берислав, 1979- [аутор]

COBISS.RS-ID 8458008